

Leerlijnenpakket Leerroute 4+ Mondelinge taal	
1.2. Zinsbouw	Leerjaar
Gebruikt tweewoordzinnen (Tom drinken, Sanne spelen).	1
Gebruikt één woordzinnen (inzet ondersteunende communicatie)	1
Maakt driewoordzinnen in tegenwoordige tijd met onderwerp en werkwoord (hoeft nog niet altijd correct) (Erik spelen buiten).	1
Gebruikt de ontkenning 'niet'.	2
Maakt vierwoordzinnen.	2
Gebruikt het persoonlijke voornaamwoord 'ik' en 'jij'.	2
Maakt zinnen met een voltooid deelwoord (ik heb gefietst).	3
Gebruikt zinnen met gebiedende wijs (geef die auto terug).	3
Gebruikt bijvoeglijke naamwoorden (Tom heeft blote voeten).	3
Maakt vijfwoordzinnen.	4
Gebruikt het bezittelijke voornaamwoord 'mijn' en 'jouw'.	4
Gebruikt de ontkenningen 'geen' en 'niemand'.	4
Maakt zinnen in de verleden tijd met ovt met zwakke werkwoorden (ik fietste).	4
Gebruikt de derde persoon enkelvoud (hij/zij) in zinnen.	4
Gebruikt het bezittelijke voornaamwoord 'hem/zijn' en 'haar'.	4
Gebruikt de ontkenning 'niets'.	4
Gebruikt 'nu', 'vanochtend', 'vanmiddag', 'vanavond' met de juiste werkwoordstijd.	4
Gebruikt het voegwoord 'en'.	4
Gebruikt het persoonlijke voornaamwoord 'wij', 'jullie' en 'zij'.	5
Gebruikt de ontkenning 'nooit'.	5
Maakt zinnen in de verleden tijd met ovt met sterke werkwoorden (ik blies, dronk, viel).	5
Gebruikt het bezittelijke voornaamwoord 'onze', 'jullie' en 'hun'.	6
Gebruikt de ontkenning 'nergens'.	6
Gebruikt zinnen met een toekomstige tijd (hij zal gaan fietsen).	6
Gebruikt 'eerst', 'straks', 'dan', 'daarna', 'eerste', 'laatste', 'volgende' met de juiste werkwoordstijd.	6
Gebruikt zinnen met een meewerkend voorwerp	7
Gebruikt bijzinnen	7
Gebruikt middel-doelrelaties met het woord om	7
Gebruikt zo meteen, na, ervoor met de juiste werkwoordstijd	7
Gebruikt zinnen met een bepaling van tijd (morgen kom ik langs)	7
Gebruikt oorzaak-gevolgrelaties (dat komt doordat, dus)	7
Gebruikt verschillende voegwoorden	7
Spreekt in lange enkelvoudige zinnen met 5 of meer zinsdelen of samengestelde zinnen met een voldoende structuur	7
Past lidwoorden op de juiste manier toe	7
Produceert passieve zinnen (hij wordt gefeliciteerd)	8
Herkent en gebruikt de juiste bezittelijke voornaamwoorden	8
Vervoegt werkwoorden in de o.t.t. (regelmatig)	8
Herkent en gebruikt de juiste aanwijzende voornaamwoorden en bepaalt waar het verwijzwoord naar verwijst	8
Herkent en gebruikt persoons-aanduidende woorden als verwijzwoord	8
Herkent en gebruikt scheidbare werkwoorden in zinnen	8

Vervoegt werkwoorden in o.v.t. (sterk, zwak)	8
1.3. Woordvorming	
Past op bekende woorden de regelmatige meervoudsregel toe met -en (kip, kippen).	2
Past op bekende woorden de regelmatige meervoudsregel toe met -s (varken-varkens).	2
Verbuigt bijvoeglijke naamwoorden door het gebruik van de uitgang -e.	2
Past de regelmatige meervoudsregel toe op alle woorden.	3
Past op bekende woorden de verkleinwoordregel toe (-je, -kje,-pje, -tje, -etje).	4
Past de verkleinwoordregel toe op alle woorden (-je, -kje,-pje, -tje, -etje).	4
Gebruikt regelmatige vormen van de vergrotende en overtreffende trap (groot, groter, grootst).	5
Gebruikt onregelmatige vormen van de vergrotende en overtreffende trap (meer, meest).	6
Past de klank-veranderende meervoudsregel toe (dag-dagen)	7
Gebruikt werkwoorden met goede toevoegingen (wij lopen)	7
1.4. Voorzetsels en locatie aanduiden	
Begrijpt in en uit.	1
Begrijpt op en af.	1
Benoemt en gebruikt in en uit.	1
Begrijpt voor en achter.	2
Benoemt en gebruikt op en af.	2
Begrijpt naast, onder, naar, hier.	2
Benoemt en gebruikt voor en achter.	2
Benoemt en gebruikt op en onder.	2
Begrijpt de voorzetsels voorbij, verder, middenin.	3
Benoemt en gebruikt naast, onder, naar, hier.	3
Benoemt boven, beneden, van en naar.	4
Begrijpt links en rechts.	4
Benoemt tussen, bovenin, onderin, in het midden van.	4
Gebruikt links en rechts.	4
Benoemt dichtbij, veraf, dichterbij, verder af.	5
Gebruikt voorzetsels in combinatie met rechts en links (rechtsachter, linksvoor).	5
Vindt de weg in een bekende omgeving na een aanwijzing met tijd en plaats (de eerste weg links).	6
Benoemt even ver, dichtstbij, verst af	7
Legt de weg uit in een bekende omgeving m.b.v een aanwijzing met tijd en plaats (de eerste deur links)	7
Vindt de weg in een bekende omgeving na een uitleg van een ander met meerdere plaats- en tijdsbepalingen (eerst naar links, dan naar rechts)	7
Legt de weg uit in een bekende omgeving m.b.v meerdere plaats- en tijdsbepalingen (eerst naar links, dan naar rechts)	8
Legt de weg uit aan een onbekende	8
1.5. Uitspraak en verstaandbaarheid (volume, tempo en uitspraak)	
Imiteert eenvoudige klanken (fff, sss, ppp, mmm, oe, aa).	1
Spreekt 10 eenvoudige woorden uit, maar mag hier nog fouten in maken (poek i.p.v. boek).	1
Spreekt 10 MK en MKM-woorden met meest eenvoudige klanken zoals k, p, t, l, s, n goed uit (boek, kop, loop, sop).	2
Spreekt 10 woorden met eenvoudige medeklinkercombinaties goed uit (sp, kl, pl, sl).	2
Spreekt verstaanbaar voor de directe omgeving.	2
Spreekt de 'r' en 'ng' goed uit.	3
Spreekt enkele complexe medeklinkercombinaties goed uit (zw, kn, sch).	3

Spreekt goed verstaanbaar voor onbekenden.	4
Spreekt klanken en medeklinkercombinaties in de goede volgorde uit.	4
Spreekt alle zeer complexe medeklinkercombinaties goed uit, (fst, schr).	5
Spreekt met het juiste volume.	5
1.6. Non-verbale communicatie	
Reageert op gezichtsuitdrukkingen en lichaamshoudingen die gevoelens uitdrukken (boosheid, verdriet en blijheid).	1
Gebruikt ondersteunende communicatie en gezichtsuitdrukkingen om gevoelens kenbaar te maken (verdriet, boosheid en blijheid).	1
Trekt de schouders op en gebruikt een vraagmimiek als hij het niet begrijpt.	2
Gebruikt ondersteunende communicatie die bij een bepaalde uitdrukking horen (joepie!, het is zó groot).	2
Wijst op 2 symbolen op een communicatiekaart of spraakcomputer	2
Gebruikt 2 ondersteunende of natuurlijke gebaren in combinatie met elkaar om te communiceren (iemand aanwijzen en armzwaai maken -> kom eens hier).	3
Reageert op lichaamshouding van een medeleerling ((on)geïnteresseerde houding).	4
Herkent en gebruikt veel voorkomende tekens, afbeeldingen, pictogrammen en gebaren (bijv. wc, nooduitgang, open, gesloten)).	4
Maakt d.m.v. eigen lichaamshouding en mimiek duidelijk dat iets belangrijk voor hem is.	5
Maakt contact met behulp van voor hem/haar ondersteundemiddelen, zoals spraakcomputer, gebaren, communicatiekaart.	6
Kan de voor hem/haar geëigende communicatiemiddelen inzetten ten behoeve van de eigen mogelijkheden	7
Maakt gebruik van mimiek, gebaren en houding (ondersteunde communicatie) in de communicatie met bekenden	7
Maakt gebruik van mimiek, gebaren en houding (ondersteunde communicatie) in de communicatie met onbekenden	8
2.1. Zins-/verhaalbegrip	
Begrijpt losse woorden (heet, drinken, schoenen, zitten).	1
Begrijpt tweewoordzinnen	1
Begrijpt driewoordzinnen.	1
Begrijpt opdrachten gekoppeld aan de huidige, actuele situatie (logische opdrachten).	1
Begrijpt vijfwoordzinnen.	2
Begrijpt zinnen met tijdsaanduidingen als 'vanochtend', 'vanmiddag', 'vanavond'.	2
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'nu', 'eerst', 'dan', 'straks', 'daarna'.	2
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'eerste', 'laatste', 'volgende'.	2
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'later', 'eerder', 'vorige' (we gaan eerder naar binnen, de bus komt later).	3
Begrijpt zinnen met tijdsaanduidingen als 'vandaag', 'gisteren', 'morgen'.	3
Begrijpt zinnen met aanduidingen als 'wanneer' en 'erna' (eerst mag Stan, jij mag erna).	4
Begrijpt zinnen en bijzinnen met de voegwoorden 'als', 'waarmee', 'wanneer'.	4
Begrijpt zinnen en bijzinnen met de voegwoorden 'en', 'dan', 'toen', 'voordat'.	4
Begrijpt zinnen en bijzinnen met de voegwoorden 'zoals', 'want', 'omdat', 'als', 'waardoor'.	5
Begrijpt een aantal zinnen die met elkaar samenhangen.	6
Begrijpt middel-doelrelaties met het woord 'om'.	6
Begrijpt oorzaak-gevolgrelaties	7
Luistert naar en reageert op verhalen met daarin meer complexe verbanden ten aanzien van middel-doel, vergelijking, oorzaak-gevolg, tijdsaanduiding	8
Luistert naar een presentatie/volgt een cursus/workshop betreffende zijn interesse/opleiding	8
Luistert naar een boodschap op televisie en haalt de kern uit de tekst	8
2.2. Denkrelaties	
Wijst twee identieke voorwerpen aan als er vier voorwerpen liggen.	1

Herkent de kleuren rood, geel, blauw, groen.	1
Wijst aan of een voorwerp groot of klein is.	1
Zoekt een voorwerp en een plaatje van het voorwerp bij elkaar	1
Sorteert de secundaire kleuren	2
Koppelt de begrippen fijn en niet fijn aan verschillende voorwerpen en situaties.	2
Wijst aan of een voorwerp (het)zelfde, anders of verschillend is.	2
Wijst aan wat er niet bij hoort bij voorwerpen met grote waarneembare verschillen.	2
Beoordeelt of iets raar is (in de winter geen jas, maar een bikini aandoen).	2
Begrijpt eenvoudige afspraken en regels.	2
Wijst de secundaire kleuren aan die de leerkracht benoemt	2
Legt een logische reeks van drie plaatjes in tijdopbouw op goede volgorde.	3
Benoemt het verschil tussen vroeg-laag, kort – lang en weinig-veel.	3
Legt een logische reeks van vier plaatjes in tijdopbouw op volgorde.	4
Legt na een voorbeeld drie plaatjes met oorzaak-middel-doel op volgorde.	4
Begrijpt meer complexe oorzaak en gevolg redeneringen (eerlijk-oneerlijk).	4
Legt drie plaatjes met oorzaak-middel-doel op volgorde en geeft een toelichting.	5
Begrijpt genuanceerde en abstracte begrippen rond oorzaak, gevolg en oplossing (slim-dom, aardig-onaardig, oud-nieuw, erg-niet erg).	5
Generaliseert en sluit uit en geeft een toelichting (een paard en een koe zijn boerderijdieren, een hond is geen boerderijdier maar een huisdier).	6
Motiveert een antwoord	7
Vertelt hoe een gegeven situatie kan aflopen	7
Vertelt een verhaal in grote lijnen na met steun van illustraties	7
Maakt een samenvatting van de inhoud	8
2.3. Begrijpend luisteren	
De leerling kijkt gericht naar de leerkracht als deze vertelt wat ze gaan doen.	1
De leerling begrijpt door de toon van de stem of hij iets wel of niet mag.	1
Voert eenvoudige opdrachten uit bij dagactiviteiten als ze 1 op 1 aangeboden worden (Joris, ga zitten).	1
Voert eenvoudige opdrachten uit wanneer ze niet 1 op 1 worden aangeboden (pak je gymspullen).	2
Geeft een juiste reactie op een korte mondelinge tekst rondom een dagelijkse activiteit.	2
Voert een meervoudige opdracht uit binnen het hier en nu (ga naar juf Els en vraag krijt).	3
Voert meervoudige niet alledaagse opdrachten uit.	4
Begrijpt de hoofdzaak in een mondelinge tekst.	4
Geeft een aantal onderwerpen aan die in een mondelinge tekst voorkomen.	4
Geeft aan dat een eenvoudige tijdsordering in een mondelinge tekst begrepen is.	5
Onderscheid hoofd- en bijzaken in een eenvoudige mondelinge tekst.	6
Onderscheidt eenvoudige verbanden in een mondelinge tekst (oorzaak-gevolg, doel-middel)	7
Maakt onderscheid tussen fantasie, feiten en meningen in mondelinge teksten	7
Begrijpt een voorgelezen of verteld verhaal	7
Onderscheidt meerdere meningen in een mondelinge tekst zowel van anderen als van zichzelf	8
Luistert kritisch naar een tekst (onderscheidt feiten en meningen, die de leerling willen overtuigen)	8
Maakt aantekeningen tijdens het luisteren naar een tekst	8
Benoemt na het luisteren naar een meningstekst de verschillende meningen over een onderwerp (herkennen van een mening als luisterdoel)	8
3.1. Iemand iets vragen	

Trekt met geluiden, gebaren of mimiek actief aandacht als hij iets wil vragen aan een bekende	1
Vraagt een bekende met losse woorden gericht om een voorwerp of actie (bal? drinken?).	1
Stelt een bekende een korte vraag (Sanne spelen? Appel eten?).	2
Vraagt om herhaling wanneer iets niet wordt verstaan (wat? hè?, nog een keer).	2
Stelt een vraag aan een onbekende in een vertrouwde omgeving (wie ben jij?).	2
Vraagt om uitleg of verduidelijking wanneer hij iets niet begrijpt (hoe moet dat? Wat is dat?).	4
Vraagt een bekende naar zijn gevoelens en wensen (waarom ben je verdrietig?).	5
Vraagt informatie aan een onbekende persoon in een onbekende omgeving (waar is de brievenbus?).	6
Vraagt aan een ander of hij zijn mening wil toelichten (Waarom?)	8
3.2. Iets zeggen tegen iemand	
Trekt met geluid, gebaar of mimiek actief aandacht als hij iets wil zeggen aan een bekend persoon.	1
Maakt met een enkel woord duidelijk wat hij wil zeggen aan een bekend persoon (plassen).	1
Maakt in een gesprek wensen of gevoelens kenbaar, n.a.v. vragen van een volwassene (limonade juf).	2
Noemt een naam om duidelijk te maken dat hij iets tegen diegene wil zeggen (Tim, kijk!).	2
Maakt in een gesprek met een bekende volwassene wensen of gevoelens kenbaar (Lotte buiten spelen).	2
Vertelt over iets dat hij heeft beleefd en hoe hij zich daarbij voelde (ik zag een spin en was bang).	4
Uit zijn gevoel richting een ander zonder uitleg (ik vind jou aardig/ lief, ik ben boos).	4
Geeft informatie aan een bekende waarbij de te geven informatie geheel duidelijk is (boodschap doorgeven, vertellen over het weekend)	4
Legt zijn gevoel richting een ander uit (ik vind jou lief, omdat je me helpt, ik ben boos, omdat).	4
Geeft een bekende een waarschuwing (pas op voor die bal, hou op ik word boos).	4
Geeft informatie aan een onbekende waarbij de te geven informatie geheel duidelijk is (in veilige context).	5
Weigert een voorstel en legt uit waarom (ik ga niet mee, omdat).	5
Geeft een waarschuwing (pas op, er komt een auto aan).	5
Begint zijn verhaal over een gebeurtenis met verduidelijking van tijd, plaats en personen.	6
Maakt in zijn verhaal duidelijk of het om heden, verleden, toekomst gaat.	6
Uit in een gesprek met een onbekende op een correcte manier zijn gevoelens en wensen (ik wil liever een andere taak doen).	6
Vertelt een duidelijk verhaal over een onderwerp buiten het hier en nu	7
Gebruikt bij meertaligheid de juiste taal in de juiste omgeving	7
Vertelt aan een bekende leeftijdgenoot hoe hij zich voelt	7
Geeft telefonisch een boodschap door of doet een verzoek aan bekende volwassenen en leeftijdgenoten	7
Zet aanschouwelijke middelen in tijdens een presentatie over een eigen onderwerp	7
Brengt verslag uit van gebeurtenissen, activiteiten en persoonlijke ervaringen	7
Geeft op eenvoudige wijze zijn mening als dit rechtstreeks gevraagd wordt	7
Reageert adequaat in een gesprek	7
Spreekt met gepast volume en tempo	
Past informatie die hij geeft aan de voorkennis van zijn gesprekspartner aan (ik ben bij Jan geweest, ik ben bij een vriend geweest)	8
Vat een gesprek samen	8
Geeft beleefd informatie aan onbekende volwassenen	8
Verduidelijkt eigen mening met voorbeeld	8
3.3. Een gesprek voeren met een ander	
Reageert zichtbaar op verschillende intonatie toonhoogtes, zoals vragend, streng, rustig.	1

Neemt initiatief in de communicatie met anderen.	1
Geeft antwoord op een vraag als die direct aan hem gesteld wordt.	2
Vertelt iets in de kring als hij daartoe wordt uitgenodigd.	2
Neemt het woord in een (kring)gesprek.	3
Begrijpt en gebruikt woorden om het gesprek te voeren.	4
Neemt deel aan een eenvoudig gesprek met meerdere mensen.	4
Spreekt met anderen af wat er gedaan moet worden (ik leg de mat neer, doe jij de pion?).	5
Maakt uit zichzelf een praatje met medeleerlingen.	5
Past woordkeuze aan zijn gesprekspartner aan (verschil vrienden / volwassenen).	6
Rondt eerst het oude onderwerp af voordat hij een nieuw onderwerp aansnijdt (niet van de hak op de tak)	7
Maakt uit zichzelf een praatje met (een) bekende volwassene(n)	7
Voert een gesprek met behulp van non-verbaal en verbaal communicatief gedrag	7
Heeft inbreng in een discussie	8
Onderscheidt feiten en meningen (gras is groen= feit, ik vind iets vies=mening)	8
3.4. Sociale routines (incl. Plancius)	
Kent de functie van zwaaien bij komen en weggaan.	1
Reageert met zwaaien, 'dag' bij komen en gaan.	1
Neemt op verschillende manieren afscheid (dag, doe, zwaaien).	1
Begroet passend (hoi, zwaaien, naar iemand toe komen).	2
Feliciteert een ander.	2
Bedankt een ander.	2
Verontschuldigt zich wanneer dat gepast is.	2
Geeft een complimentje over het uiterlijk of een product (mooie jas, mooie tekening).	3
Vraag om toestemming (mag ik drinken?).	3
Stelt zichzelf voor door zijn voornaam te noemen.	3
Gebruikt troostende woorden om een ander te troosten (stil maar, gaat het?).	4
Stelt zichzelf volledig voor (ik ben Wouter Smit).	4
6.1. Passieve woordenschat (incl. Plancius) -	
Wijst de juiste persoon aan als een bepaalde naam wordt genoemd (mamma, pappa).	1
Wijst het juiste dier aan bij het geluid dat hij hoort	1
Begrijpt woorden, symbolen of gebaren voor goed en fout, ja en nee.	1
Reageert op begrippen die de leerkracht aanleert (zeg: rode auto en de leerling rijdt de rode auto in de garage).	2
Kiest bij het luisteren naar geluiden uit zes plaatjes (drie plaatjes horen bij de geluiden)	2
Wijst verschillende voorwerpen en handelingen aan die duidelijk verschillen (lang en kort touw, volle en lege beker).	2
Koppelt de begrippen warm en koud aan verschillende voorwerpen.	2
Wijst verschillende voorwerpen en handelingen aan waar een klein verschil tussen zit (bekers met meer en minder vloeistof, hogere en lagere tafel).	2
Wijst een plaatje of voorwerp aan bij een omschrijving.	3
Begrijpt synoniemen (kop, mok).	4
Begrijpt homoniemen (kop, kop).	4
Vraagt hulp om achter de betekenis van een woord te komen.	5
Groepeert woorden om ze te onthouden (o.a. door sorteren en categoriseren)	7
Kiest de juiste betekenis in het woordenboek of andere middelen (google)	7
6.2. Actieve woordenschat (incl. Plancius)	

Benoemt 10 woorden met ondersteuning van concreet materiaal (picto's, foto's).	1
Benoemt zijn eigen naam.	1
Benoemt de namen van enkele klasgenoten (a.d.h.v. een foto)	1
Benoemt en wijst mamma, pappa, broer en zus, opa en oma aan op een afbeelding.	1
Gebruikt zelfstandige naamwoorden en werkwoorden.	2
Gebruikt 'die' en 'dat' om het aanwijzen van een voorwerp te ondersteunen.	2
Gebruikt nieuwe geleerde woorden in zinnen.	2
Gebruikt bijvoeglijke naamwoorden.	2
Vult zinnen met een functioneel aspect aan d.m.v. woorden, wijzen of gebaren (Pas op ik kom eraan. Ik druk op de ... [toeter]).	2
Gebruikt 'die' en 'dat' met een zelfstandig naamwoord (die beker, dat meisje).	2
Gebruikt nieuwe woorden in gesprekken met bekenden.	3
Vraagt om verduidelijking van de betekenis van een woord (wat is/betekend dat)	4
Gebruikt de juiste lidwoorden 'de', 'het' en 'een' bij bekende zelfstandige naamwoorden.	4
Gebruikt 'dit' en 'deze' om het aanwijzen van een voorwerp te ondersteunen.	4
Gebruikt bij nieuwe woorden het bijhorende lidwoord.	5
Produceert schooltaalwoorden	6
Groepeert woorden om ze te onthouden (maakt een mindmap/woordweb)	6
Leidt de betekenis van eenvoudige samengestelde woorden af uit de woordbouw	6
Leidt de betekenis van een aantal woorden af uit de context van het woord	6
Maakt bij het afleiden van de betekenis gebruik van relaties tussen woorden (tegenstellingen, synoniemen, gradaties in sterkte e.d. in context)	8
Past geleerde woordleer- en onthoudstrategieën zelfstandig toe na hierop gewezen te zijn	8